

MONETĀRAIS BIĻETENS 2009

5

Tautsaimniecības attīstībai joprojām atrodies sarakuma stadijā un saglabājoties ļoti saspringtai fiskālajai situācijai un nestabilitātei finanšu tirgos, atsevišķās jomās kritums apstājās un atsākās neliels rādītāju kāpums. Martā un aprīlī palielinoties jauno pasūtījumu apjomam apstrādes rūpniecībā, sezonāli izlīdzinātais produkcijas fiziskā apjoma indekss aprīlī salīdzinājumā ar martu pieauga par 5.0%. Arī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu apstrādes rūpniecības kritums palēninājās – pēc darbadienu skaita izlīdzinātais apstrādes rūpniecības fiziskā apjoma indekss saruka par 18.7%. Mazumtirdzniecības apgrozījums aprīlī salīdzinājumā ar martu atbilstoši sezonāli izlīdzinātiem datiem palielinājās (par 0.3%), tomēr salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu saglabājās būtisks apgrozījuma kritums (saskaņā ar sezonāli neizlīdzinātajiem datiem – par 36.7%). Samērā stabila situācija saglabājās kravu transporta pakalpojumu jomā. Maijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu dzelzceļa kravu apgrozījums pieauga par 6.1%, bet kravu apgrozījums Latvijas ostās samazinājās par 2.4%.

Maijā turpinājās bezdarba līmeņa kāpums (līdz 11.3%). Valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts pieauga tikai nedaudz, tomēr uzkrātais deficīts no gada sākuma bija liels. Turpinājās kredītēšanas sašaurināšanās, saruka banku piesaistīto noguldījumu atlikums, mēreni samazinoties arī kopējam naudas piedāvājumam.

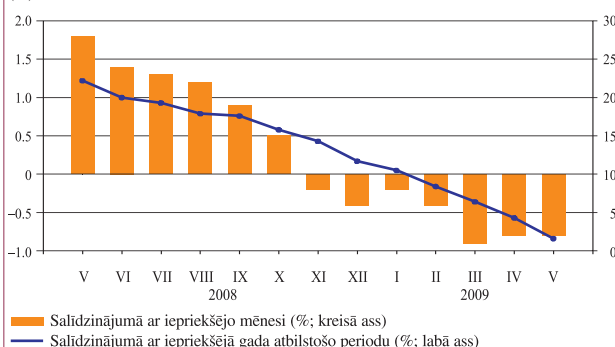
Maijā joprojām strauji kritās gada inflācija (par 1.5 procentu punktiem; līdz 4.7%), bet salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi patēriņa cenas samazinājās par 0.5%. Cenu kritumu noteica joprojām mazais pieprasījums un administratīvi regulējamo cenu sarukums energoresursiem. Zemā pieprasījuma dēļ samazinājās pārtikas produktu (par 0.4%) un ēdināšanas pakalpojumu cenas (par 0.7%). Kritoties dabasgāzes tarifiem rūpnieciskajiem patērētājiem, nozīmīgi (par 8.9%) samazinājās siltumenerģijas tarifi, mazinot administratīvi regulējamo cenu ietekmi. Gada pamatinflācija zemā pieprasījuma dēļ sasniedza 2.9%, veidojot 2.2 procentu punktus no kopējās inflācijas.

Ņemot vērā tālāku ekonomiskās aktivitātes kritumu, inflācijas samazināšanos un zemo kredītēšanas aktivitāti, Latvijas Bankas padome ar 24. maiju samazināja Latvijas Bankas refinansēšanas likmi no 5.0% uz 4.0%.

Maijā valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 5.0 milj. latu (uzkrātais deficīts no gada sākuma – 337.8 milj. latu; gada pirmajos piecos mēnešos deficīts bija gan valsts pamatbudžetā, gan valsts sociālās apdrošināšanas budžetā, savukārt pašvaldību konsolidētajā budžetā saglabājās pārpalikums). Arī maijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu būtiski samazinājās ieņēmumi (par 22.5%), bet izdevumi palielinājās tikai par 1.2%. Nodokļu ieņēmumi saruka visās nodokļu grupās (par 26.9%), visnozīmīgāk samazinoties uzņēmumu ienākuma nodokļa (par 70.9%), pievienotās vērtības nodokļa (par 27.0%) un iedzīvotāju ienākuma nodokļa (par 28.9%) ieņēmumiem. Budžeta izdevumus ietekmēja izdevumu kāpums sociālajiem pabalstiem (40.3%), ko kompensēja izdevumu samazinājums nodarbināto atlīdzībai, precēm un pakalpojumiem, kā arī kapitālajiem izdevumiem. Centrālās valdības un pašvaldību kopējais parāds maijā palielinājās par 23.1 milj. latu (līdz 3 142.1 milj. latu); kāpumu noteica valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju emisija).

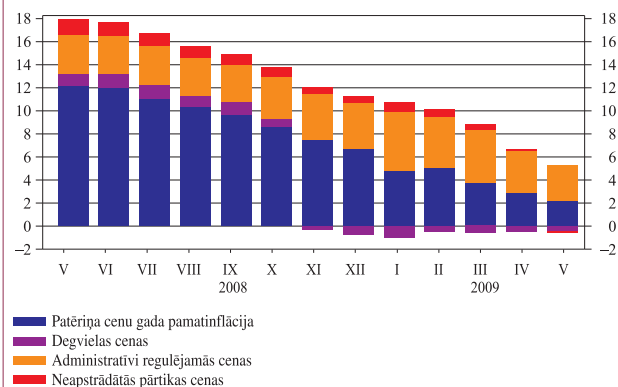
Kredītēšanas gada pieauguma temps maijā samazinājās līdz 1.6% (t.sk. nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma temps – attiecīgi līdz 7.2% un līdz -0.2%). Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums maijā saruka par 112.2 milj. latu jeb 0.8%, nozīmīgāk samazinoties finanšu iestādēm un mērenāk – māsaimniecībām iz-

REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA DINAMIKA (%)

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJA

(komponentu dalījumā; procentu punktos)

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2009	
	IV	V
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa atbilstoši darbadienu skaitam izlīdzinātās pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%)	-16.9	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	-0.4	-0.5
Pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija (%)	12.5	11.4
Gada (%)	6.2	4.7
Patēriņa cenu gada pamatinflācija ¹ (%)	3.9	2.9
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	123 127	126 595
Bezdarba līmenis	11.0	11.3
Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālā bilance (milj. latu)	-332.8	-337.8
Ārējā tirdzniecība (milj. latu)		
Eksports	274.2	*
Imports	371.1	*
Bilance	-96.9	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: LR Centrālās statistikas pārvaldes un Finanšu ministrijas dati.

sniegto kredītu atlikumam, bet nedaudz augot nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumam. Samazinoša ietekme bija komerc kredīta un hipotēku kredīta atlikuma sarukumam (attiecīgi 3.3% un 1.0%). Samazinājās arī patēriņa kredīta atlikums, bet industriālā kredīta atlikums nedaudz pieauga. Latos izsniegto kredītu atlikums samazinājās par 51.9 milj. latu jeb 3.5% un eiro izsniegto kredītu atlikums – par 38.7 milj. latu jeb 0.3%.

Neraugoties uz sarežģīto finansiālo situāciju valstī, naudas pieprasījums saruka tikai nedaudz. Maijā M3, M2 un M1 samazinājās attiecīgi par 44.2 milj. latu, 47.1 milj. latu un 8.3 milj. latu. Naudas rādītāju gada krituma temps būtiski nemainījās un bija attiecīgi 8.3%, 8.1% un 18.7%. Naudas piedāvājuma samazināšanos noteica galvenokārt noguldījumu ar noteikti termiņu līdz 2 gadiem atlikuma kritums (par 58.3 milj. latu jeb 2.3%), noguldījumu uz nakti atlikumam gandrīz nemainoties, bet noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu atlikumam pieaugot par 6.8%. Skaidrās naudas apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs) gada samazinājuma temps maijā sasniedza 17.0%.

Maijā noguldījumu atlikums samazinājās par 0.9%, t.sk. māj-saimniecību noguldījumu atlikums – par 1.0%. Būtisks bija latos veikto noguldījumu atlikuma samazinājums (138.6 milj. latu, t.sk. finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību latos veikto noguldījumu atlikuma sarukums – 88.7 milj. latu). Euro veikto noguldījumu atlikums pieauga par 80.6 milj. latu. Kopumā māj-saimniecību noguldījumu atlikums samazinājās nedaudz straujāk. Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un māj-saimniecību noguldījumu atlikuma gada pārmaiņu temps nemainījās (-4.6%).

Situācija Latvijas banku sektora ārvalstu finansējuma jomā būtiski nemainījās. Maijā Latvijas banku saistības pret ārvalstu bankām kritās par 90.0 milj. latu jeb 1.1% (nedaudz mazāk nekā aprīlī), t.sk. no saistītajām bankām saņemto aizņēmumu atlikums – par 82.0 milj. latu jeb 1.3% (aprīlī – par 101.7 milj. latu). Savukārt atšķirībā no iepriekšējā mēneša saruka nerezidentu ne-MFI noguldījumu atlikums (par 151.6 milj. latu jeb 4.7%). Gandrīz nemainoties ārzemju aktīviem, MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs uzlabojās par 131.4 milj. latu.

Maijā nedaudz pieauga naudas bāze M0, tādējādi tās negatīvais gada pārmaiņu temps samazinājās līdz 30.1%. M0 pieaugumu ietekmēja banku pieprasījuma noguldījumu atlikuma Latvijas Bankā kāpums, bankām brīvos resursus mazāk izvietojot noguldījumu iespējās Latvijas Bankā, toties vairāk izmantojot centrālās bankas kredītus. Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi turpināja sarukt, gan samazinoties valdības ārvalstu valūtas līdzekļu atlikumam centrālajā bankā (tie tika izmantoti budžeta deficīta segšanai), gan centrālajai bankai veicot eiro pārdošanas intervences (maijā – neto 80.7 milj. latu apjomā).

Naudas bāzei augot un ārējām rezervēm sarūkot, emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīriem ārējiem aktīviem mēneša beigās bija 125.9%.

Latu likviditātes sarukums un valsts sarežģītā finansiālā situācija maija nogalē noteica būtisku RIGIBOR kāpumu – RIGIBOR kredītiem uz nakti maija beigās sasniedza 12.30% (vidēji mēnesī – 6.5%), bet 3, 6 un 12 mēnešu RIGIBOR – attiecīgi 14.42%, 14.40% un 14.62%.

Maijā samazinājās māj-saimniecībām gan latos, gan ārvalstu valūtā izsniegto kredītu procentu likmes, t.sk. kredītiem mājokļa iegādei, un nefinanšu sabiedrībām ārvalstu valūtā izsniegto kredītu procentu likmes. Latu likviditātes deficīts mudināja bankas būtiski paaugstināt latos veikto noguldījumu procentu likmes (māj-saimniecību termiņnoguldījumiem – līdz 8.5% un nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumiem – līdz 9.0%), bet ārvalstu valūtā veikto noguldījumu procentu likmes nedaudz samazinājās.

Maijā Latvijas Bankas noteiktais ASV dolāra un Japānas jenas kurss attiecībā pret latu samazinājās (attiecīgi par 4.5% un par 4.0%), bet Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss pieauga (par 3.4%).

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)	2009	
	IV	V
MFI¹		
M3	5 940.1	5 895.9
Repo darījumi	0	0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	79.9	82.4
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	1.3	1.7
M2	5 858.9	5 811.8
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	2 530.8	2 472.5
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	286.7	306.3
M1	3 041.3	3 033.0
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	725.6	718.7
Noguldījumi uz nakti	2 315.7	2 314.3
Tīrie ārējie aktīvi	-5 062.6	-4 976.7
Kredīti rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	14 252.4	14 140.2
Kredīts valdībai	715.6	691.5
Centrālās valdības noguldījumi	1 362.9	1 202.3
Ilgāka termiņa finanšu saistības	2 248.3	2 337.5
Latvijas Banka		
M0	1 612.2	1 660.9
Skaidrā nauda apgrozībā	846.6	825.1
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	752.9	826.4
Noguldījumi Latvijas Bankā ārvalstu valūtā	12.7	9.4
Tīrie ārējie aktīvi	2 136.3	2 090.8
Tīrie iekšējie aktīvi	-524.1	-429.9
Kredīti	-221.2	-178.1
MFI	275.0	362.2
Valdībai (neto)	-496.2	-540.3
Pārējie aktīvi (neto)	-302.9	-251.9
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. eiro)	3 045.91	2 969.42
Zelts	168.21	170.54
Speciālās aizņēmuma tiesības	0.52	0.46
Rezerves pozīcija SVF	0.06	0.06
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 877.12	2 798.36
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	4 023.82	4 108.11
Zelts	222.22	235.93
Speciālās aizņēmuma tiesības	0.68	0.64
Rezerves pozīcija SVF	0.08	0.09
Ārvalstu konvertējamās valūtas	3 800.84	3 871.45

¹ Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas metodoloģiju.

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI	2009	
	IV	V
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	3.0	4.9
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti latos)	9.7	13.4
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti latos)	20.5	19.0
t.sk. mājokļa iegādei	12.2	10.4
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	6.1	5.6
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	6.2	5.9
t.sk. mājokļa iegādei	5.3	5.1
No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes		
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti latos)	6.3	9.0
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	1.9	3.5
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti latos)	7.8	8.5
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.9	1.0
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.2	1.8
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.4	0.5
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	3.2	2.8
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.9	0.9
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	5.0	4.0
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.5320	0.5080
Ls pret GBP	0.7830	0.8100
Ls pret 100 JPY	0.5500	0.5280
Ls pret EUR	0.7028	0.7028

MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2009	
	IV	V
MFI rezerves	940.3	942.2
Nacionālā valūta kasēs	121.1	106.4
Noguldījumi Latvijas Bankā	819.3	835.8
Ārzemju aktīvi	4 734.1	4 729.3
Ārvalstu valūta kasēs	62.2	57.2
Prasības pret MFI	2 690.6	2 743.2
Prasības pret ne-MFI	1 878.6	1 823.5
Pārējie aktīvi	102.6	105.4
Prasības pret centrālo valdību	641.2	617.1
Prasības pret vietējo valdību	74.5	74.4
Prasības pret valsts nefinanšu sabiedrībām	376.7	383.8
Prasības pret finanšu iestādēm un privātajām nefinanšu sabiedrībām	7 658.7	7 634.8
Prasības pret mājsaimniecībām	6 306.1	6 276.7
Neklasificētie aktīvi	1 062.9	1 102.8
Pamatlīdzekļi	164.9	162.4
Nauda ceļā	23.2	25.2
Pārējie aktīvi	367.2	382.2
Prasības pret rezidentu MFI (t.sk. ieguldījumi)	507.6	533.0
Aktīvi pavisam	21 794.4	21 761.2
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	<i>331.9</i>	<i>344.9</i>
Noguldījumi uz nakti latos	1 162.0	1 108.9
Valsts nefinanšu sabiedrību	85.6	72.9
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	494.0	486.3
Mājsaimniecību	582.4	549.7
Termiņnoguldījumi un noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu latos	1 208.6	1 123.2
Valsts nefinanšu sabiedrību	177.6	185.5
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	470.7	394.6
Mājsaimniecību	560.3	543.1
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	2 727.3	2 819.8
Valsts nefinanšu sabiedrību	35.9	58.3
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	939.7	988.0
Mājsaimniecību	1 751.7	1 773.5
Centrālās valdības noguldījumi	866.7	662.0
Vietējās valdības noguldījumi	202.8	208.1
Tranzītfondi	3.4	3.2
Ārzemju pasīvi	11 933.0	11 796.8
Saistības pret MFI	8 358.1	8 268.1
Saistības pret ne-MFI	3 192.8	3 041.2
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	382.1	487.5
Saistības pret Latvijas Banku	275.0	362.2
Emitētie parāda vērtspapīri	163.5	160.4
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	79.9	82.4
Kapitāls un rezerves	1 655.2	1 744.2
Rezidentu	917.3	1 006.3
Nerezidentu	737.9	737.9
Uzkrājumi parādiem un saistībām	651.3	741.5
Neklasificētie pasīvi	865.7	948.4
Nauda ceļā	87.7	93.6
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	310.3	357.2
Saistības pret rezidentu MFI	467.7	497.6
Pasīvi pavisam	21 794.4	21 761.2
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	<i>331.9</i>	<i>344.9</i>

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).